

FORMY I ZASADY BIEŻĄCEGO OCENIANIA NA LEKCJACH PRZYRODY W KLASIE IV

Forma	Zakres treści / umiejętności	Częstotliwość	Zasady przeprowadzenia i oceniania
Prace klasowe; sprawdziany (1 h lekcyjna)	jeden obszerny dział lub dwa mniejsze działy	według potrzeb	zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem z wpisem do Librusa
Kartkówki	materiał nauczania z trzech ostatnich lekcji	według potrzeb	mogą być niezapowiedziane
Odpowiedzi ustne	materiał z bieżących zagadnień i do trzech ostatnich lekcji	według potrzeb	bez zapowiedzi; pytania dostosowane do omawianych treści
Praca na lekcji	praca indywidualna i grupowa; zadania problemowe, karty pracy, analiza źródeł	według potrzeb	oceniana może być poprawność, samodzielność, sposób rozumowania i współpraca
Obserwacje, hodowle i prace badawcze	prowadzenie obserwacji przyrodniczych, w tym terenowych i mikroskopowych; dokumentowanie spostrzeżeń	zgodnie z programem i według potrzeb	ocenie podlegają przygotowanie, prawidłowy przebieg, dokumentacja, wnioski i zaangażowanie
Doświadczenia i eksperymenty	formułowanie pytań i hipotez, wykonywanie badań, zapis wyników i formułowanie wniosków	zgodnie z programem i według potrzeb	indywidualnie lub w grupie; oceniany jest proces badawczy, bezpieczeństwo, dokumentacja i wnioskowanie, nie tylko wynik doświadczenia
Pomiary i zajęcia terenowe	pomiary temperatury i innych składników pogody, orientacja w terenie, badanie gleby, skał, wody i organizmów	zgodnie z programem i według potrzeb	z użyciem właściwych przyrządów i jednostek; ocenie podlega poprawność pomiaru, dokumentacja, interpretacja i bezpieczna praca
Dokumentacja badań	karta obserwacji, tabela wyników, rysunek, schemat, notatka terenowa, krótki raport lub prezentacja wyników	według potrzeb	może stanowić samodzielną formę sprawdzenia umiejętności dokumentowania, analizy danych i wnioskowania
Projekty i prace dodatkowe	zadania projektowe, plakaty, prezentacje, modele, opracowania związane z bieżącymi treściami	według potrzeb	realizowane przede wszystkim podczas zajęć; kryteria i sposób pracy są podawane uczniom przed rozpoczęciem zadania
Aktywność	aktywny udział w lekcji, dyskusji, badaniach i doświadczeniach; udział w konkursach	według potrzeb	uwzględnia się merytoryczne zaangażowanie oraz wkład ucznia w realizację doświadczeń edukacyjnych

Pozostałe przedmiotowe zasady oceniania

1. Pisemne prace klasowe / sprawdziany

- Pisemne prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe.
- W przypadku nieobecności usprawiedliwionej uczeń pisze pracę w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły.
- Jeżeli nieobecność jest nieusprawiedliwiona, uczeń przystępuje do pracy na pierwszej lekcji, na którą przyszedł.
- Uczeń ma prawo do jednokrotnej poprawy pracy klasowej. Obie oceny są wpisywane do dziennika, a przy ustalaniu osiągnięć uwzględniany jest wynik poprawy.

2. Kartkówka

- Nieobecność ucznia na kartkówce nie obliguje go do pisemnego zaliczenia tej samej kartkówki, jednak uczeń może zostać sprawdzony z treści, które ona obejmowała.

3. Wymagania na poszczególne oceny szkolne z prac pisemnych

- 0-29% - niedostateczny
- 30-49% - dopuszczający
- 50-69% - dostateczny
- 70-89% - dobry
- 90-97% - bardzo dobry
- 98-100% - celujący

4. Nieprzygotowania

- Uczeń ma prawo być nieprzygotowany bez usprawiedliwienia dwa razy w półroczu.
- Nieprzygotowanie nie obejmuje zapowiedzianych sprawdzianów i innych form, których termin został wcześniej podany.
- Więcej niż dwa nieprzygotowania skutkują wpisem -2 pkt z zachowania - zgodnie z zasadami obowiązującymi w szkole.

5. Obserwacje, doświadczenia, eksperymenty, pomiary i zajęcia terenowe

- Są pełnoprawnymi formami sprawdzania wiedzy i umiejętności na przyrodzie. Ocenie może podlegać m.in. planowanie badania, dobór przyrządów, przestrzeganie zasad bezpieczeństwa, wykonanie obserwacji lub pomiaru, zapis wyników, analiza danych, formułowanie wniosków oraz prezentacja rezultatów.
- Przy pracy grupowej nauczyciel uwzględnia rzeczywisty wkład i zaangażowanie ucznia. Sam nieoczekiwany wynik doświadczenia nie obniża oceny, jeżeli uczeń prawidłowo wykonał procedurę i poprawnie przeanalizował rezultat.
- Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej z przyrody uwzględnia się także zaangażowanie ucznia w realizację doświadczeń edukacyjnych przewidzianych podstawą programową.

6. Sprawdzenie i ocenianie sumujące postępy ucznia

- Podsumowaniem osiągnięć edukacyjnych ucznia są ocena śródroczna i ocena roczna. Oceny te nie są średnią arytmetyczną ocen bieżących; nauczyciel uwzględnia stopień opanowania wymagań edukacyjnych, różne formy aktywności oraz zaangażowanie w doświadczenia edukacyjne.
- Ocenianie bieżące służy monitorowaniu pracy ucznia i przekazywaniu informacji o tym, co uczeń robi dobrze, co powinien poprawić i jak może dalej się uczyć.
- Informację o proponowanej ocenie rocznej uczeń uzyskuje na dwa tygodnie przed rocznym klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej.

7. Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej

- Uczeń przystąpił do wszystkich przewidzianych przez nauczyciela obowiązkowych sprawdzianów lub ich popraw, z uwzględnieniem usprawiedliwionych nieobecności.
- Uczeń zgłasza chęć podwyższenia oceny rocznej w ciągu 3 dni od wystawienia oceny przewidywanej.
- Sprawdzian obejmuje materiał z całego roku szkolnego w zakresie wymagań odpowiadających ocenie, o którą ubiega się uczeń.

- Uczeń otrzymuje wyższą ocenę roczną po uzyskaniu co najmniej 80% poprawnych odpowiedzi - o ile takie zasady wynikają ze statutu i wewnętrznych zasad oceniania.

8. Prace domowe - zasady obowiązujące od 1 września 2026 r.

- W klasie IV nie zadaje się praktyczno-technicznych prac domowych do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych.
- Nauczyciel może zadać pisemną pracę domową służącą utrwalaniu, rozwijaniu lub praktycznemu stosowaniu treści zrealizowanych na zajęciach. Taka praca nie jest obowiązkowa i nie ustala się z niej oceny; każda wykonana praca jest sprawdzana, a uczeń otrzymuje informację zwrotną.
- Wykonywanie nieobowiązkowych pisemnych prac domowych może mieć wpływ na podwyższenie rocznej oceny tylko wtedy, gdy przewiduje to statut szkoły.

Podstawa opracowania - aktualna na rok szkolny 2026/2027

- Rozporządzenie Ministra Edukacji z 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2026 poz. 378, z późn. zm., w tym Dz.U. 2026 poz. 958).
- Rozporządzenie MEN z 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 2572, z późn. zm., w tym Dz.U. 2026 poz. 1122).
- Program nauczania „Odkrywam przyrodę”, Barbara Dziedzic, Nowa Era, aktualizacja 2026; podręcznik „Odkrywam przyrodę. Podręcznik do przyrody. Szkoła podstawowa. Klasa 4”, Nowa Era, nr dopuszczenia 1254/1/2026.

Wymagania edukacyjne z Przyrody dla klasy IV do serii „Odkrywam przyrodę”

Nowa Era - wymagania zaktualizowane do podstawy programowej obowiązującej od 1 września 2026 r.

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Rozdział I. Spotkanie z przyrodą						
Spotkanie z przyrodą	1. Jak pracować, aby odnosić sukcesy?	• wymienia podstawowe zasady bezpieczeństwa na lekcjach przyrody • wskazuje proste sposoby korzystania z podręcznika i notatek	• odczytuje informacje z tekstu, ilustracji, schematu i mapy • wymienia sposoby skutecznego powtarzania materiału	• dobiera prostą strategię uczenia się do zadania • sporządza czytelną notatkę lub mapę myśli	• samodzielnie planuje pracę i wykonuje zadanie badawcze zgodnie z instrukcją • ocenia, które sposoby uczenia się są dla niego skuteczne	• uzasadnia dobór strategii uczenia się i modyfikuje ją na podstawie efektów • samodzielnie organizuje bezpieczną pracę badawczą i wyjaśnia znaczenie zasad bezpieczeństwa
	2. Co to jest przyroda?	• wymienia przykłady składników przyrody ożywionej i nieożywionej • odróżnia wytwory człowieka od składników przyrody	• wyjaśnia pojęcie przyrody • podaje przykłady źródeł informacji o przyrodzie	• rozpoznaje w otoczeniu składniki przyrody i wytwory człowieka • wskazuje proste zależności między elementami przyrody	• korzysta z kilku źródeł wiedzy i porównuje uzyskane informacje • wyjaśnia, dlaczego człowiek jest częścią przyrody	• analizuje wzajemne zależności między składnikami przyrody i działalnością człowieka • ocenia wiarygodność prostych źródeł informacji przyrodniczej
	3. Sposób na naukę	• wymienia warunki sprzyjające nauce • rozpoznaje podstawowe czynniki rozpraszające uwagę	• wyjaśnia znaczenie snu, przerw i ograniczania rozpraszaczy • opisuje swoje miejsce do nauki	• proponuje sposoby poprawy koncentracji • planuje krótką sesję samodzielnej nauki	• porównuje różne strategie koncentracji i dobiera je do sytuacji • wyjaśnia skutki wielozadaniowości i przeciążenia	• analizuje własne nawyki uczenia się i proponuje realistyczne zmiany • ocenia skuteczność zastosowanej strategii na podstawie rezultatów
	4. Ile czasu spędzam przed ekranem?	• wyjaśnia, czym jest nadmierne korzystanie z urządzeń ekranowych • wymienia zasady higieny cyfrowej	• rozpoznaje zachowania mogące świadczyć o nadużywaniu internetu lub smartfona • podaje przykłady wpływu ekranów na sen i samopoczucie	• wyjaśnia, jak nadmiar czasu ekranowego wpływa na relacje i koncentrację • proponuje sposoby ograniczania czasu przed ekranem	• analizuje własny bilans czasu ekranowego i wskazuje obszary do zmiany • uzasadnia znaczenie równowagi między aktywnością cyfrową, ruchem i snem	• opracowuje i ocenia plan higieny cyfrowej oparty na obserwacji własnych nawyków • argumentuje, jak świadome korzystanie z technologii wspiera zdrowie i uczenie się
	5. Badam przyrodę	• wymienia zmysły i proste przyrządy do obserwacji • prowadzi prostą obserwację według instrukcji	• opisuje ograniczenia zmysłów • bezpiecznie posługuje się lupą i zapisuje spostrzeżenia	• odróżnia obserwację od doświadczenia • dokumentuje obserwację w tabeli, notatce lub rysunku	• dobiera przyrząd do celu obserwacji i prezentuje wyniki • formułuje wniosek wynikający z przeprowadzonej obserwacji	• samodzielnie planuje obserwację, określa jej cel i sposób dokumentowania • ocenia ograniczenia metody i wskazuje, jak zwiększyć rzetelność obserwacji
	6. Myślę i działam jak przyrodnik	• rozpoznaje pytanie badawcze i hipotezę • wymienia podstawowe zasady bezpiecznej pracy ze sprzętem	• wskazuje kolejne etapy prostego badania • odczytuje podstawowe symbole ostrzegawcze i informacje z opakowań	• formułuje pytanie badawcze i hipotezę do podanej sytuacji • wykonuje doświadczenie zgodnie z instrukcją i zapisuje wynik	• samodzielnie planuje proste doświadczenie, określa próbę badawczą i sposób pomiaru • formułuje wniosek oraz odróżnia go od obserwacji	• projektuje badanie służące weryfikacji hipotezy, przewiduje możliwe źródła błędów • interpretuje wyniki i uzasadnia wniosek dowodami z badania
	7. Obserwuję przyrodę pod mikroskopem	• wymienia zastosowania mikroskopu • rozpoznaje podstawowe elementy mikroskopu	• prowadzi obserwację mikroskopową według instrukcji • wykonuje prosty rysunek obserwowanego obiektu	• samodzielnie ustawia obraz i dobiera powiększenie • wyjaśnia, czym jest preparat mikroskopowy	• wykonuje prosty preparat i oblicza całkowite powiększenie mikroskopu • dokumentuje i opisuje obserwację mikroskopową	• samodzielnie dobiera sposób przygotowania preparatu do badanego obiektu • uzasadnia kolejność czynności podczas mikroskopowania i interpretuje obserwowane struktury

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	8. Posługuję się kompasem	- wymienia główne i pośrednie kierunki geograficzne - wskazuje kierunek północny na kompasie	- wyjaśnia, czym jest widnokrąg - posługuje się kompasem według instrukcji	- wyznacza główne kierunki geograficzne w terenie - orientuje prosty plan lub mapę względem stron świata	- wyznacza kierunki różnymi sposobami, w tym z wykorzystaniem Słońca lub narzędzi cyfrowych - porównuje możliwości kompasu analogowego i cyfrowego	- samodzielnie dobiera metodę orientacji w terenie do warunków - wyjaśnia ograniczenia wybranych sposobów wyznaczania kierunków oraz praktyczne zastosowania GPS
Podsumowanie działu 1 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.						
Rozdział II. Moja okolica						
Moja okolica	1. Krajobraz mojej okolicy	- wyjaśnia pojęcie krajobrazu - wymienia podstawowe elementy krajobrazu	- odróżnia elementy naturalne od wytworzonych przez człowieka - rozpoznaje krajobraz miejski i wiejski	- opisuje krajobraz najbliższej okolicy według podanych kryteriów - porównuje dwa rodzaje krajobrazu	- wskazuje zależności między elementami krajobrazu - ocenia wpływ działalności człowieka na wygląd najbliższej okolicy	- analizuje zmiany krajobrazu na podstawie obserwacji, map lub fotografii - proponuje działania ograniczające niekorzystne przekształcenia krajobrazu
	2. Kształt terenu w mojej okolicy	- rozpoznaje formy wypukłe, wklęsłe i płaskie - wskazuje szczyt, stok i podnóże wzniesienia	- nazywa główne formy ukształtowania terenu - rozpoznaje je na fotografiach i modelach	- opisuje elementy wzniesienia, doliny i równiny - wykonuje model prostej formy terenu według instrukcji	- rozróżnia formy terenu w najbliższej okolicy i opisuje ich cechy - wyjaśnia różnice między wybranymi formami terenu	- samodzielnie dokumentuje i charakteryzuje ukształtowanie najbliższej okolicy - łączy obserwacje terenowe z informacjami z mapy lub modelu
	3. Rozpoznaję skały	- wyjaśnia, czym jest skała - rozpoznaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych	- opisuje podstawowe cechy skał - podaje przykłady wykorzystania skał przez człowieka	- korzysta z prostego klucza lub atlasu do rozpoznawania skał - porównuje właściwości kilku próbek	- bada wybrane właściwości skał i dokumentuje wyniki - rozpoznaje skały występujące w najbliższej okolicy	- samodzielnie dobiera cechy diagnostyczne do rozpoznawania skał - interpretuje wyniki badań i uzasadnia możliwe zastosowanie badanych skał
	4. Co kryje gleba?	- wyjaśnia, czym jest gleba - wymienia podstawowe składniki gleby	- opisuje rolę próchnicy - porządkuje etapy powstawania gleby	- wyjaśnia proces glebotwórczy w prosty sposób - odróżnia glebę żyzną od mało żyznej	- łączy obecność organizmów i próchnicy z żyznością gleby - wyjaśnia znaczenie gleby dla przyrody i człowieka	- analizuje zależności między składem gleby, jej właściwościami i możliwościami wykorzystania - formuluje uzasadnione wnioski na podstawie profilu lub próbki gleby
	5. Gleba w mojej okolicy	- przygotowuje podstawowe przyrządy do obserwacji gleby - rozpoznaje w próbce gleby wybrane składniki	- prowadzi obserwację gleby według instrukcji - zapisuje jej barwę, uziarnienie i obecność organizmów	- porównuje próbkę gleby z ziemią ogrodniczą - prowadzi kartę obserwacji i formuluje prosty wniosek	- bada kilka cech gleby, porównuje próbki i prezentuje wyniki - przeprowadza doświadczenie dotyczące wpływu rodzaju gleby na wzrost roślin według planu	- samodzielnie planuje badanie lokalnej gleby, zapisuje dane i ocenia ich wiarygodność - ocenia przydatność badanej gleby dla roślin i uzasadnia wniosek wynikami
	6. Rośliny i zwierzęta w mojej okolicy	- wymienia pospolite rośliny i zwierzęta najbliższej okolicy - podaje przykłady korzyści z uprawy roślin i hodowli zwierząt	- rozpoznaje wybrane gatunki na podstawie cech zewnętrznych - wskazuje ślady obecności zwierząt	- korzysta z klucza lub atlasu do rozpoznawania organizmów - uczestniczy w sadzeniu, sianiu lub obserwacji wzrostu rośliny	- prowadzi udokumentowaną obserwację organizmów w terenie - wyjaśnia, dlaczego niektóre dzikie zwierzęta pojawiają się w miastach	- samodzielnie planuje i przedstawia wyniki rozpoznania organizmów najbliższej okolicy - wyjaśnia zależności między warunkami środowiska a występowaniem obserwowanych gatunków
Podsumowanie działu 2 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.						
Rozdział III. Obserwuję zjawiska przyrodnicze						
Obserwuję zjawiska przyrodnicze	1. Materia wokół nas	- wyjaśnia, czym jest materia - wymienia trzy stany skupienia	- opisuje podstawowe cechy ciał stałych, cieczy i gazów - rozpoznaje ciała kruche, sprężyste, plastyczne i twarde	- porównuje właściwości ciał w różnych stanach skupienia - podaje zastosowania materiałów wynikające z ich właściwości	- wyjaśnia zmiany kształtu i objętości ciał stałych, cieczy i gazów - dobiera właściwość materiału do praktycznego zastosowania	- projektuje proste badanie porównujące właściwości materiałów - interpretuje wynik i uzasadnia wybór materiału do określonego celu
	2. Materia jest zbudowana z drobin	- wyjaśnia pojęcie drobin - przedstawia na prostym rysunku drobinową budowę materii	- opisuje ułożenie drobin w ciele stałym, cieczy i gazie - rozpoznaje stan skupienia na podstawie modelu drobinowego	- wyjaśnia pojęcie ściśliwości - przeprowadza według instrukcji badanie ściśliwości	- wykorzystuje model drobinowy do wyjaśnienia różnic właściwości ciał - dokumentuje doświadczenie i formuluje wniosek	- samodzielnie proponuje doświadczenie potwierdzające ruch lub ściśliwość drobin - ocenia, co model drobinowy wyjaśnia, a czego nie przedstawia dosłownie

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	3. Woda w trzech stanach skupienia	- wymienia stany skupienia wody - odczytuje temperaturę z termometru	- rozpoznaje przykłady występowania wody w różnych stanach - wyjaśnia pojęcie temperatury	- opisuje budowę i zastosowanie termometru - łączy stan skupienia wody z temperaturą w prostych sytuacjach	- bada i opisuje właściwości próbek wody oraz przedstawia wyniki - wyjaśnia ułożenie drobin wody w trzech stanach	- samodzielnie porównuje próbki i formułuje wnioski o zależności stanu skupienia od warunków - ocenia poprawność pomiaru temperatury i wskazuje możliwe źródła błędów
	4. Zmiany stanów skupienia wody	- nazywa topnienie, krzepnięcie, parowanie i skraplanie - podaje przykłady tych przemian z życia codziennego	- wyjaśnia, kiedy zachodzi skraplanie i parowanie - wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania	- obserwuje zmiany stanów skupienia i zapisuje wyniki - analizuje prosty schemat obiegu wody w przyrodzie	- wyjaśnia różnicę między parowaniem a wrzeniem - interpretuje przemiany wody podczas ogrzewania i chłodzenia	- samodzielnie planuje obserwację wpływu wybranego czynnika na parowanie - łączy wyniki doświadczenia z przemianami wody zachodzącymi w przyrodzie

Podsumowanie działu 3 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.

Rozdział IV. Obserwuję pogodę

Obserwuję pogodę	1. Składniki pogody	- wyjaśnia pojęcie pogody - wymienia podstawowe składniki pogody	- rozpoznaje opady i osady atmosferyczne - określa stopień zachmurzenia na podstawie ilustracji	- charakteryzuje składniki pogody - rozróżnia składniki możliwe do bezpośredniej obserwacji i wymagające pomiaru	- przewodzi obserwację zmian pogody w ciągu dnia i zapisuje dane - wyjaśnia zależności między wybranymi składnikami pogody	- interpretuje własne dane pogodowe i formułuje wnioski o zmianach warunków - porównuje obserwację z danymi z wiarygodnego serwisu pogodowego
	2. Niebo w ruchu - wiatr i chmury	- wyjaśnia, czym jest wiatr - rozpoznaje podstawowe rodzaje chmur	- wiąże nazwę wiatru z kierunkiem, z którego wieje - wyjaśnia podstawowe zasady bezpieczeństwa podczas burzy	- wyjaśnia pojęcie ciśnienia atmosferycznego - demonstruje powstawanie wiatru według instrukcji	- wyjaśnia, jak powstają chmury i od czego zależy ciśnienie - rozpoznaje chmury w terenie z użyciem klucza lub atlasu	- samodzielnie wykonuje i dokumentuje modelowe doświadczenie dotyczące wiatru lub chmur - ocenia ryzyko burzy na podstawie obserwacji nieba i danych cyfrowych
	3. Obserwuję i mierzę składniki pogody	- nazywa podstawowe przyrządy meteorologiczne - odczytuje temperaturę powietrza	- dobiera przyrząd do mierzonego składnika pogody - przewodzi prosty pomiar według instrukcji	- stosuje właściwe jednostki i zapisuje wyniki w tabeli - odczytuje podstawowe informacje z mapy pogody	- samodzielnie mierzy wybrane składniki pogody i interpretuje wyniki - korzysta z internetowych danych środowiskowych i porównuje je z własnym pomiarem	- planuje serię pomiarów, tworzy mapę pogody dla okolicy i prezentuje wnioski - ocenia wiarygodność danych i wskazuje czynniki wpływające na różnice w pomiarach
	4. Jak organizmy radzą sobie z upałem i mrozem?	- wyjaśnia, czym są odwodnienie i udar cieplny - podaje przykłady przystosowań organizmów do zimy	- wymienia sposoby zapobiegania odwodnieniu i przegrzaniu - opisuje zasady odpowiedzialnego dokarmiania ptaków	- rozpoznaje objawy odwodnienia i udaru cieplnego - charakteryzuje hibernację, migrację i gromadzenie zapasów	- wyjaśnia wpływ wysokiej i niskiej temperatury oraz dostępności wody na organizmy - omawia rolę pokrywy śnieżnej dla gleby i organizmów	- analizuje różne strategie przetrwania skrajnych temperatur i porównuje ich skuteczność - proponuje oparte na wiedzy działania wspierające organizmy podczas upału lub mrozu

Podsumowanie działu 4 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.

Rozdział V. Jak działają organizmy?

Jak działają organizmy?	1. Cechy organizmów	- wyjaśnia, czym jest organizm - wymienia podstawowe czynności życiowe	- podaje przykłady organizmów jedno- i wielokomórkowych - obserwuje wybrany organizm lub komórkę według instrukcji	- wyjaśnia, że organizmy mają budowę komórkową - opisuje wybrane czynności życiowe organizmów	- porównuje sposoby wykonywania czynności życiowych przez różne organizmy - sprawnie posługuje się mikroskopem podczas obserwacji	- analizuje, w jaki sposób cechy organizmów umożliwiają ich funkcjonowanie w środowisku - formułuje wnioski na podstawie obserwacji organizmów lub komórek
	2. Jak są zbudowane organizmy?	- odróżnia organizm jednokomórkowy od wielokomórkowego - wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę budowy organizmu	- porządkuje: komórka - tkanka - narząd - układ narządów - organizm - przewodzi obserwację mikroskopową według instrukcji	- samodzielnie przygotowuje prosty preparat mikroskopowy - opisuje hierarchiczną budowę organizmu wielokomórkowego	- samodzielnie prowadzi i dokumentuje obserwację komórek - wyjaśnia zależność między budową organizmu a współpracą jego części	- interpretuje obraz mikroskopowy i porównuje obserwowane komórki z materiałem źródłowym - planuje obserwację pozwalającą odpowiedzieć na proste pytanie badawcze

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	3. Rośliny - organizmy samożywne	• wyjaśnia pojęcie organizmu samożywego • wymienia rośliny jako przykłady organizmów samożywnych	• wymienia substancje potrzebne roślinie do wytwarzania pokarmu • podaje produkty fotosyntezy	• opisuje fotosyntezę w prostym schemacie • wyjaśnia rolę światła w tym procesie	• przeprowadza badanie wpływu światła na roślinę według planu, prowadzi kartę obserwacji • formułuje wniosek i wyjaśnia znaczenie fotosyntezy dla organizmów	• samodzielnie planuje kontrolowane badanie dotyczące czynnika wpływającego na fotosyntezę • analizuje znaczenie składu powietrza i fotosyntezy dla życia na Ziemi
	4. Zwierzęta - organizmy cudzożywne	• wyjaśnia pojęcie organizmu cudzożywego • podaje przykłady roślinożerców, mięsożerców i wszystkożerców	• klasyfikuje zwierzęta ze względu na rodzaj pokarmu • wyjaśnia pojęcie łańcucha pokarmowego	• układa prosty łańcuch pokarmowy z podanych organizmów • porównuje sposoby zdobywania pokarmu	• wyjaśnia rolę poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego • przewiduje skutek zmiany liczebności jednego z organizmów	• analizuje proste sieci zależności pokarmowych i uzasadnia przewidywane konsekwencje zmian • łączy przystosowania organizmów ze sposobem odżywiania i rolą w ekosystemie

Podsumowanie działu 5 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.

Rozdział VI. Jak działa moje ciało?

Jak działa moje ciało?	1. Ciało człowieka - niezwykła maszyna. Jak się poruszam?	• wymienia główne układy narządów człowieka • wskazuje podstawowe elementy układu ruchu	• opisuje rolę szkieletu, stawów i mięśni • podaje zasady dbania o układ ruchu	• wyjaśnia współdziałanie kości, stawów i mięśni podczas ruchu • rozpoznaje na schemacie główne narządy kilku układów	• charakteryzuje funkcje najważniejszych układów narządów • wyjaśnia ich wzajemną współpracę w organizmie	• analizuje organizm człowieka jako system współpracujących układów • wyjaśnia na przykładzie, jak zaburzenie pracy jednego układu wpływa na inne
	2. Poznaję składniki pokarmowe	• wymienia podstawowe składniki pokarmowe • podaje przykłady produktów będących ich źródłem	• opisuje rolę układu pokarmowego • wskazuje główne narządy przewodu pokarmowego	• opisuje drogę pokarmu i rolę trawienia • wyjaśnia znaczenie różnicowanego odżywiania	• omawia rolę składników pokarmowych i gruczołów trawiennych • analizuje podstawowe informacje na etykiecie żywności	• ocenia przykładowy jadłospis na podstawie składu produktów i potrzeb organizmu • wykazuje związek między nawykami żywieniowymi, bilansem energii i zdrowiem
	3. Po co oddychamy?	• wskazuje główne narządy układu oddechowego • podaje zasady dbania o układ oddechowy	• wyjaśnia, czym jest wymiana gazowa • opisuje drogę powietrza w organizmie	• wyjaśnia znaczenie oddychania komórkowego • opisuje funkcje płuc	• przeprowadza doświadczenie wykrywające dwutlenek węgla w wydychanym powietrzu i zapisuje wynik • łączy pracę układu oddechowego z pokarmowym i krwionośnym	• samodzielnie formułuje problem badawczy i wniosek z doświadczenia dotyczącego oddychania • wyjaśnia przepływ tlenu i dwutlenku węgla między środowiskiem, płucami, krwią i komórkami
	4. Po co krew krąży w ciele?	• wymienia serce i naczynia jako elementy układu krwionośnego • podaje główne zadania krwi	• rozpoznaje tętnice, żyły i naczynia włosowate • wskazuje nerki jako ważny element układu moczowego	• opisuje pracę serca i transport substancji przez krew • wyjaśnia usuwanie zbędnych produktów przemiany materii	• charakteryzuje funkcje układu krwionośnego i moczowego • wyjaśnia rolę nerek w filtrowaniu krwi	• analizuje zależności między krążeniem, oddychaniem, odżywianiem i wydalaniem • uzasadnia zasady profilaktyki wspierające układ krążenia i nerki
	5. Mózg - centrum dowodzenia	• wymienia mózg, rdzeń kręgowy i nerwy • wymienia podstawowe narządy zmysłów	• wyjaśnia rolę mózgu w odbieraniu i przetwarzaniu informacji • podaje zasady higieny układu nerwowego	• opisuje współpracę narządów zmysłów z układem nerwowym • wyjaśnia znaczenie snu, odpoczynku i ograniczania przeciążenia bodźcami	• charakteryzuje funkcje układu nerwowego i jego współpracę z innymi układami • interpretuje wyniki prostych obserwacji dotyczących działania zmysłów	• analizuje rolę mózgu w uczeniu się, podejmowaniu decyzji i koordynacji organizmu • planuje proste badanie ograniczeń zmysłów i formułuje wnioski
	6. Jak zmieniamy się w ciągu życia?	• wymienia główne etapy życia człowieka • podaje przykłady zmian zachodzących w okresie dojrzewania	• wskazuje podstawową rolę układu rozrodczego • rozpoznaje na schemacie główne narządy żeńskiego i męskiego układu rozrodczego	• wyjaśnia pojęcie zapłodnienia i porządkuje etapy rozwoju człowieka • opisuje zasady higieny, szczególnie w okresie dojrzewania	• charakteryzuje zmiany fizyczne i emocjonalne związane z dojrzewaniem • wyjaśnia funkcje głównych narządów układu rozrodczego	• analizuje potrzeby człowieka zmieniające się w kolejnych etapach życia • wyjaśnia znaczenie odpowiedzialności, higieny i szacunku dla własnego ciała oraz innych osób
	7. Jak chronić się przed chorobami?	• wyjaśnia, czym jest choroba zakaźna • wymienia drobnoustroje chorobotwórcze i przykłady pasożytów	• wymienia podstawowe drogi zakażenia • stosuje prawidłowe zasady mycia rąk i higieny	• wyjaśnia sposoby ograniczania rozprzestrzeniania się drobnoustrojów i pasożytów • rozpoznaje sytuacje zwiększające ryzyko zakażenia	• charakteryzuje profilaktykę wybranych chorób zakaźnych i pasożytniczych • wyjaśnia, dlaczego działania profilaktyczne chronią jednostkę i innych	• analizuje łańcuch zakażenia i proponuje działania przerywające jego kolejne ogniw • ocenia informacje zdrowotne z różnych źródeł pod kątem ich wiarygodności

Podsumowanie działu 6 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.

Rozdział VII. Życie na łądzie

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Życie na lądzie	1. Jak żyje się na lądzie?	- wymienia podstawowe cechy środowiska lądowego - rozpoznaje wybrane organizmy lądowe	- podaje przykłady przystosowań organizmów do życia na lądzie - wymienia sposoby poruszania się zwierząt lądowych	- wyjaśnia związek między budową organizmu a warunkami życia na lądzie - porównuje sposoby poruszania się zwierząt	- na podstawie obserwacji i źródeł charakteryzuje przystosowania do niedoboru wody i zmian temperatury - porównuje organizmy zdolne do lotu	- analizuje zestaw przystosowań wybranego gatunku i uzasadnia ich znaczenie - wyjaśnia, jak zmienność warunków lądowych wpływa na strategię przetrwania organizmów
	2. Poznaję las	- wyjaśnia, czym jest las - wymienia warstwy lasu i przykładowe organizmy	- rozpoznaje podstawowe typy lasów - wymienia zasady właściwego zachowania w lesie	- charakteryzuje warunki w poszczególnych warstwach lasu - korzysta z klucza lub atlasu do rozpoznawania organizmów	- omawia funkcje lasu i jego znaczenie dla człowieka - wyjaśnia wpływ działalności człowieka na funkcjonowanie lasu	- analizuje wyniki obserwacji terenowej dotyczącej lasu i przedstawia wnioski - proponuje działania ograniczające negatywny wpływ człowieka na ekosystem leśny
	3. Życie w lesie	- rozpoznaje kilka pospolitych roślin, zwierząt i grzybów leśnych - wymienia zasady bezpieczeństwa w kontakcie z nieznanymi organizmami	- opisuje wygląd wybranych organizmów leśnych - rozpoznaje przykłady roślin i grzybów trujących oraz zwierząt jadowitych	- wyjaśnia, dlaczego nie wolno spożywać nieznanych roślin i grzybów - rozpoznaje wybrane organizmy przy użyciu klucza lub atlasu	- rozpoznaje ślady i tropy wybranych zwierząt oraz dokumentuje obserwacje terenowe - porównuje cechy podobnych gatunków, np. zaskrońca i żmii	- samodzielnie prowadzi rozpoznanie kilku organizmów w terenie i uzasadnia identyfikację cechami diagnostycznymi - ocenia zagrożenia podczas obserwacji terenowych i dobiera bezpieczne postępowanie
	4. Życie na łące	- wyjaśnia, czym jest łąka - rozpoznaje kilka pospolitych roślin i zwierząt łąkowych	- wymienia korzyści, jakie łąki dają człowiekowi i przyrodzie - układa prosty łańcuch pokarmowy łąki	- porównuje warunki życia na łące i w lesie - korzysta z klucza lub atlasu do rozpoznawania gatunków	- wyjaśnia wpływ koszenia i innych działań człowieka na łąkę - opisuje przystosowania wybranych organizmów łąkowych	- na podstawie obserwacji terenowej analizuje zależności między organizmami łąki - proponuje działania wspierające różnorodność biologiczną łąk, w tym łąk kwietnych
	5. Co rośnie na polu?	- wyjaśnia, czym jest pole uprawne - rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce	- dzieli rośliny uprawne na zboża, warzywa i rośliny przemysłowe - podaje przykłady produktów otrzymywanych z roślin uprawnych	- charakteryzuje pole jako środowisko życia - przedstawia proste zależności pokarmowe występujące na polu	- porównuje warunki życia na polu, łące i w lesie - wyjaśnia wpływ sposobu gospodarowania na organizmy pola	- analizuje zależności między uprawą roślin, organizmami towarzyszącymi i działalnością człowieka - proponuje rozwiązania ograniczające szkody w uprawach z poszanowaniem przyrody

Podsumowanie działu 7 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.

Rozdział VIII. Życie w wodzie

Życie w wodzie	1. Jak żyje się w wodzie?	- odróżnia wody stojące od płynących - wymienia podstawowe przystosowania ryb do życia w wodzie	- opisuje główne cechy środowiska wodnego - rozpoznaje wybrane organizmy wodne	- wyjaśnia znaczenie tlenu, światła, temperatury i ruchu wody dla organizmów - charakteryzuje przystosowania do życia w wodzie	- porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie - łączy cechy budowy organizmów wodnych z pełnioną funkcją	- analizuje ograniczenia środowiska wodnego i różne sposoby ich pokonywania przez organizmy - przewiduje skutki zmiany wybranego czynnika środowiska dla organizmów wodnych
	2. Poznaję rzekę	- wymienia przykłady wód płynących i stojących - wskazuje na schemacie podstawowe elementy rzeki	- rozpoznaje wybrane rośliny i zwierzęta rzeki - odczytuje z mapy rzekę w swojej okolicy lub regionie	- opisuje warunki w różnych odcinkach rzeki - wyjaśnia przystosowania wybranych organizmów do nurtu	- rozpoznaje organizmy z próbek wody w obserwacji makro- lub mikroskopowej według instrukcji - wyjaśnia znaczenie ochrony zasobów wodnych	- samodzielnie dokumentuje badanie próbki wody i interpretuje obserwacje - analizuje wpływ działalności człowieka na rzekę i proponuje działania ochronne
	3. Poznaję jezioro	- podaje przykłady wód stojących - wymienia podstawowe strefy życia w jeziorze	- opisuje warunki w poszczególnych strefach - rozpoznaje typowe organizmy jeziora	- łączy wybrane organizmy ze strefą ich występowania - opisuje przystosowania roślin i zwierząt jeziora	- prowadzi i dokumentuje obserwację mikroskopową kropli wody ze zbiornika - układa łańcuch pokarmowy z organizmów jeziora	- analizuje różnice między strefami jeziora i wynikające z nich rozmieszczenie organizmów - opisuje lokalny zbiornik wodny na podstawie obserwacji i kilku źródeł, formułując wnioski o jego stanie

Podsumowanie działu 8 - utrwalenie wiadomości i umiejętności, analiza doświadczeń edukacyjnych, sprawdzian / inna forma podsumowania.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności koniecznych określonych w wymaganiach edukacyjnych i podstawie programowej w stopniu pozwalającym na wykonanie podstawowych zadań;
- nie potrafi wykonać, także z pomocą nauczyciela, zadań o elementarnym stopniu trudności odpowiadających wymaganiom na ocenę dopuszczającą;

- nie wykazuje osiągnięcia minimalnych efektów uczenia się mimo zastosowania przewidzianego wsparcia i dostosowań wynikających z rozpoznanych potrzeb edukacyjnych.